

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 17. november 2017
(OR. en)

14511/17

ENV 953
IND 324
PROCIV 103

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär,
allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor

Kättesaamise
kuupäev: 16. november 2017

Saaja: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

Teema: KOMISJONI ARUANNE ARUANNE
OHTLIKE AINETEGA SEOTUD SUURÕNNETUSTE OHU OHJELDAMIST
KÄSITLEVA DIREKTIIVI 96/82/EÜ KOHALDAMISE KOHTA
LIIKMESRIIKIDES AASTATEL 2012-2014

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2017) 665 final.

Lisatud: COM(2017) 665 final

Brüssel, 16.11.2017
COM(2017) 665 final

KOMISJONI ARUANNE

**ARUANNE OHTLIKE AINETEGA SEOTUD SUURÕNNETUSTE OHU
OHJELDAMIST KÄSITLEVA DIREKTIIVI 96/82/EÜ KOHALDAMISE KOHTA
LIIKMESRIIKIDES AASTATEL 2012–2014**

Komisjoni aruanne

ARUANNE OHTLIKE AINETEGA SEOTUD SUURÕNNETUSTE OHU OHJELDAMIST KÄSITLEVA DIREKTIIVI 96/82/EÜ KOHALDAMISE KOHTA LIIKMESRIIKIDES AASTATEL 2012–2014

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	2
2. KOKKUVÕTE LIIKMESRIIKIDE ARUANNETEST.....	4
2.1. Käitiste arv.....	4
2.2. Riskijuhtimismeetmed.....	5
2.2.1. Käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide koostamine.....	6
2.2.2. Käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide katsetamine ja läbivaatamine.....	7
2.2.3. Üldsuse teavitamine.....	8
2.3. Inspekteerimine.....	9
3. SUURÕNNETUSTE STATISTIKA ANDMEBAASI EMARS PÕHJAL.....	12
4. JÄRELDUSED JA EDASISED SAMMUD.....	16

1. SISSEJUHATUS

Ohtlike ainetega seotud suurõnnetused kujutavad endast märkimisväärset ohtu inimese tervisele ja keskkonnale. Sellised õnnetused põhjustavad ka olulist majanduslikku kahju ja takistavad jätkusuutlikku majanduskasvu. Mõnes tööstussektoris, mis on eluliselt vajalikud kaasaegses arenenud ühiskonnas, on aga vältimatu suurtes kogustes ohtlike ainete kasutamine. Kaasnevate riskide minimeerimiseks on vaja võtta meetmeid, et ennetada suurõnnetusi ja tagada asjakohane valmisolek ja reageerimine, kui õnnetus siiski juhtub.

Nõukogu direktiivis 96/82/EÜ¹ (ohtlike ainetega seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamise kohta, edaspidi „Seveso II direktiiv“) on ette nähtud asjakohane riskijuhtimismeetmete

¹ Direktiiv 96/82/EÜ, EÜT L 10, 14.1.1997, lk 13; muudetud direktiiviga 2003/105/EÜ, ELT L 345, 31.12.2003, lk 97.

raamistik, et hoida ära suurõnnetusi ja piirata nende tagajärgi. Seveso II direktiiv vahetati välja direktiiviga 2012/18/EL² (edaspidi „Seveso III direktiiv”), mille pidid liikmesriigid üle võtma 31. maiks 2015.

Seveso II direktiivi artikli 19 lõike 4 kohaselt esitavad liikmesriigid komisjonile iga kolme aasta järel aruande Seveso II direktiivi rakendamise kohta. Komisjon avaldab iga kolme aasta järel kokkuvõtte kõnealusest teabest. Käesolevas aruandes esitatakse kokkuvõtte aastatest 2012–2014. Lisaks sellele annab Seveso II direktiivi asendamine Seveso III direktiiviga võimaluse hinnata mitte ainult viimast aruandeperioodi, vaid ka üldisi edusamme Seveso II direktiivi kehtivusajal.

Käesoleva aruande 2. peatükis võetakse kokku teave, mille liikmesriigid esitasid küsimustiku³ alusel, milles käsitleti varem tuvastatud probleemseid valdkondi. Käesoleva kokkuvõtte eesmärk on hinnata direktiivi rakendamise taset ning teha kindlaks kõrvaldamist vajavad kitsaskohad. Seda täiendavad 3. peatükis õnnetusi käsitlevad arvanded, mis on saadud liikmesriikide esitatud teavet sisaldava Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse suurõnnetuste büroo hallatava andmebaasi eMARS⁴ analüüsi tulemusena. Kokkuvõtte ja tulevikuplaanid on esitatud 4. peatükis.

Nagu ka eelmiste hindamiste puhul, sõlmis komisjon lepingu välise teenusepakkujaga, kes koostas analüüsi liikmesriikide esitatud aruannete ning muude asjakohaste andmete põhjal. Töövõtja tehtud uurimus on kättesaadav EU Bookshopis⁵ ning selles analüüsitakse üksikasjalikult esitatud teavet, sealhulgas liikmesriikide lõikes, ja muud kättesaadavat teavet.

28 liikmesriigi täielikud aruanded, Norra vabatahtlikult esitatud aruande, küsimustiku, aastaid 2000–2002,⁶ 2003–2005,⁷ 2006–2008⁸ ja 2009–2011⁹ käsitlevad varasemad aruanded ning lisateabe võib leida internetis veebilehelt CIRCABC¹⁰.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainete seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1–37).

³ Dokument K(2011) 4598 (lõplik), komisjoni 30. juuni 2011. aasta rakendusotsus.

⁴ Suurõnnetustest teatamise elektrooniline süsteem eMARS (Major Accident Reporting System) (<https://emars.jrc.ec.europa.eu>)

⁵ <http://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/26c9aa63-523e-11e7-a5ca-01aa75ed71a1>

⁶ Dokument K(2004) 3335.

⁷ Dokument K(2007) 3842.

⁸ Dokument K(2010) 5422 (lõplik).

⁹ Dokument C(2013) 4035 (final).

¹⁰ <https://circabc.europa.eu/w/browse/4cc9ca17-0920-4d8a-8796-6ffa170612b7>

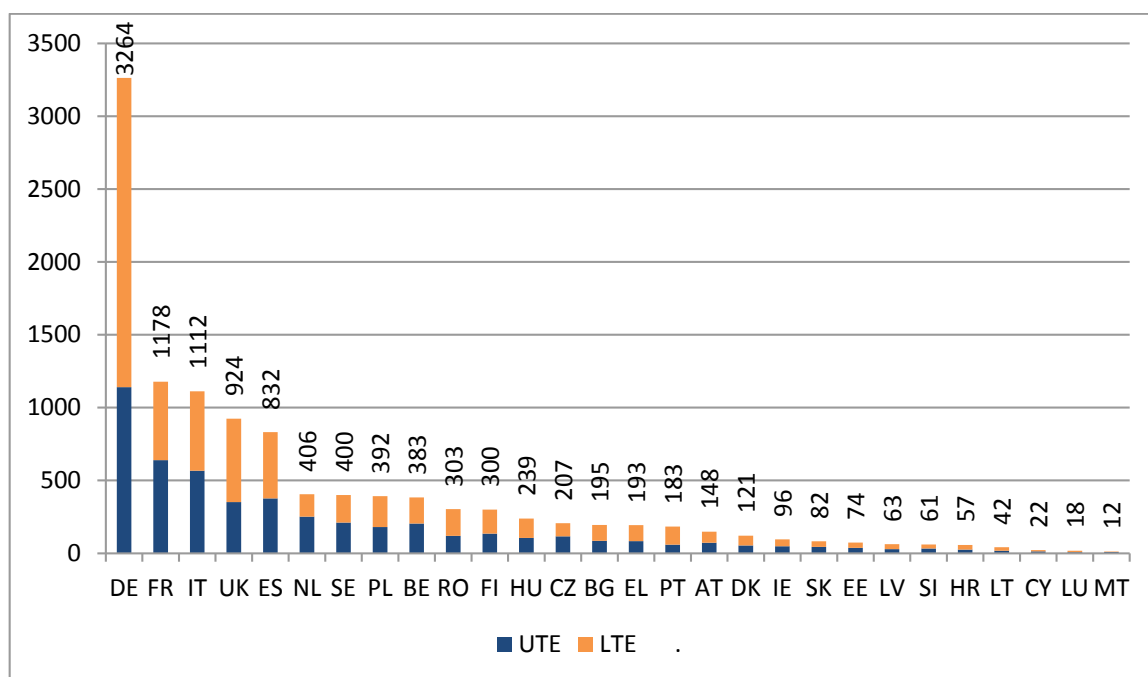
2. KOKKUVÖTE LIIKMESRIIKIDE ARUANNETEST

Kolme aasta aruanded esitasid Euroopa Komisjonile kõik 28 liikmesriiki.

2.1. Käitiste arv¹¹

Liikmesriigid teatasid kokku 11 297 käitise, mis kuuluvad Seveso II direktiivi alla. Seega on käitiste arv suurenenud 983 võrra võrreldes 2011. aastaga (10 314 käitist), lisandunud käitistest on enamik madalama tasandi käitised („LTE“) (756) ning ülejäänud kõrgema tasandi käitised („UTE“) (227). Kuigi peaaegu kõik liikmesriigid teatasid käitiste arvu suurenemisest, leidis märkimisväärne osa sellest suurenemisest aset Saksamaal (+859). Kättesaadavad andmed ei võimalda mõista, mis sellise suurenemise põhjustas (põhjuseks võivad olla näiteks majanduskasv, õigusaktide parem rakendamine või ohtlike ainete rangem klassifitseerimine).

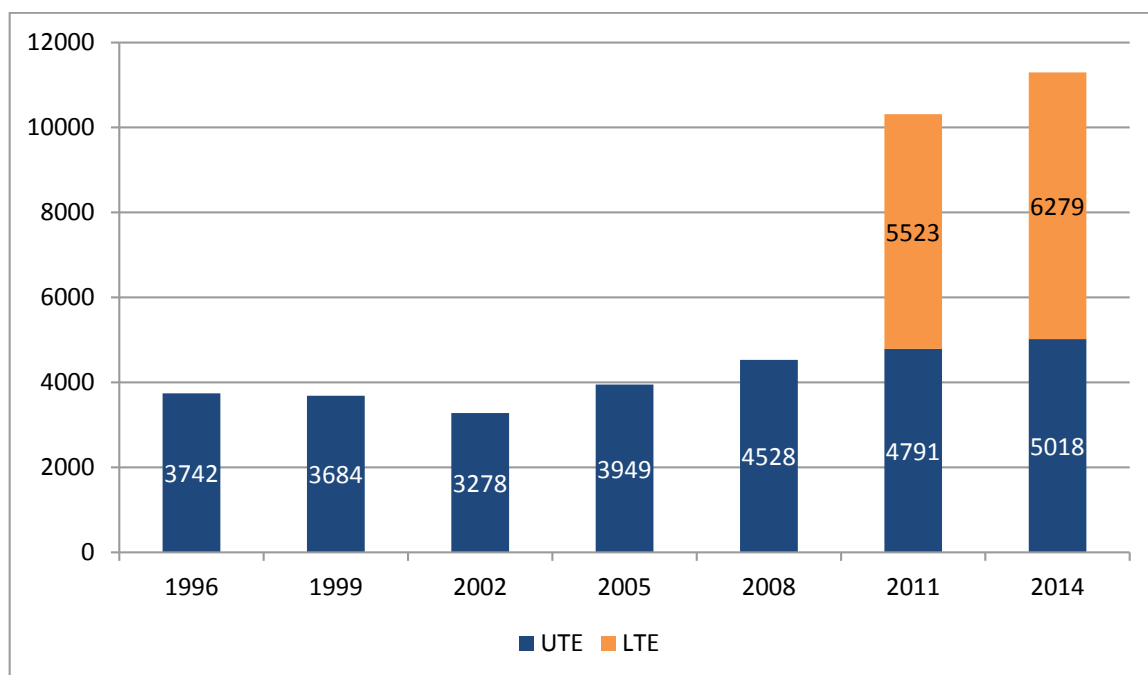
Joonis 1. Seveso käitiste arv 2014. aastal

Nagu on näha joonisel 2, toimub direktiiviga hõlmatud käitiste arvu järjepidev aeglane suurenemine. Seda tuleb mõista kolme vaadeldaval ajavahemikul toimunud laienemise (laienemised 2004., 2007. ja 2013. aastal), ohtlike ainete seotud teadmiste pideva täienemise, majanduskasvu ja rakendamise paranemise kontekstis. Madalama tasandi käitiste andmed esitati ainult aruandeperioodi 2009–2011 kohta.

¹¹ Põhineb liikmesriikide aruannetel

Joonis 2. Teatatud käitiste arvu muutumine ajas¹²

Seveso käitiste 48 tegevusalast neljaga tegeldakse ligi 40 % käitistest:

- (1) üldkemikaalidega seotud tegevus (763 käitist = 12,3 %);
- (2) kütuse ladustamine (650 käitist = 10,5 %);
- (3) jae- ja hulgimüük (553 käitist = 8,9 %);
- (4) vedelgaasi tootmine, balloone täitmine ning hulgiturustamine (465 käitist = 7,5 %).

2.2. Riskijuhtimismeetmed

Ohutusaruannete koostamine (mis sisaldab riskihindamist), kõrgema tasandi käitiste hädaolukorras toimimise plaanide koostamine ning meetmed avalikkuse teavitamiseks ja inspekteerimiseks on suurõnnetuste vältimise ja nendeks valmisoleku võtmetegurid.

Varasematel Seveso II direktiivi kohaldamise hindamistel ei ole käitajate töös ilmnenuid süstemaatilisi puudusi ohutusaruannete ja käitisesiseste hädaolukorras toimimise plaanide koostamise osas. See küsimus ei sisaldu seega enam vaadeldavat aruandeperioodi 2011–2014 käsitlevas küsimustikus.

Seveso II direktiiviga pannakse pädevatele asutustele mitu kohustust, millest olulisemad on järgmised: kohustus kontrollida ohutusaruandeid ja edastada käitajale selle kohta oma järeldused, koostada käitisevälised hädaolukorras toimimise plaanid, tagada, et üldsus,

¹² 1996. ja 1999. aasta andmed ei ole täielikult võrreldavad, sest rajatiste ja käitiste määratlused on muutunud. Ühe ja sama käitise üksuseid võidi arvesse võtta eraldi, millega on seletatav 2002. aasta kahanemine.

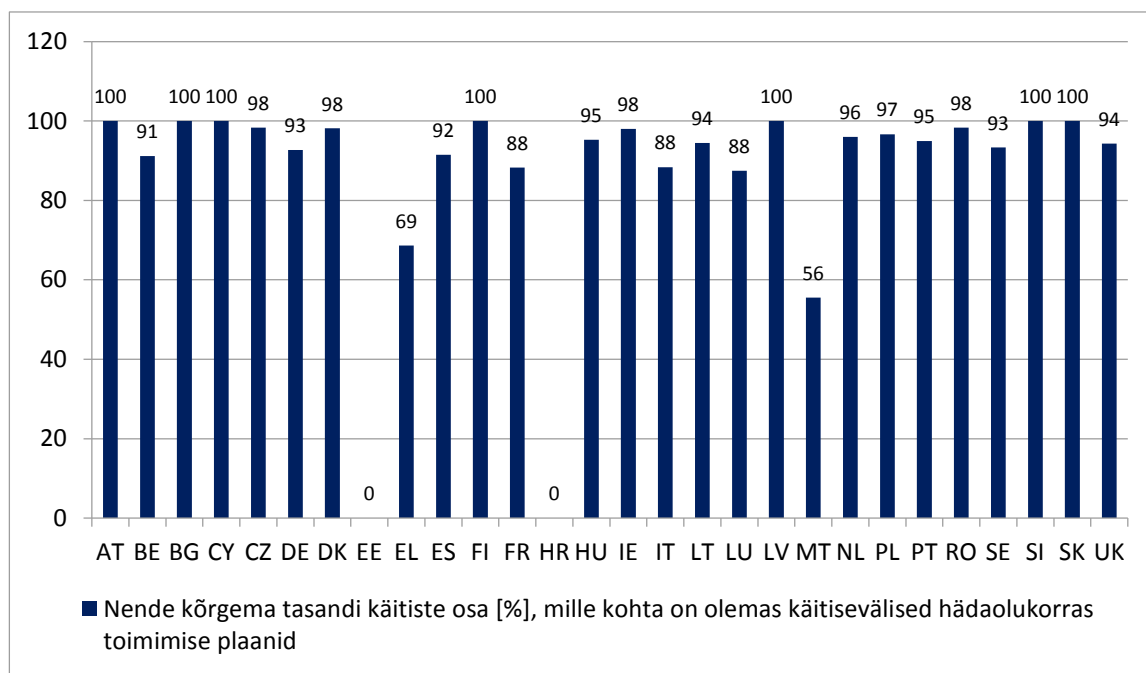
keda suurõnnetus võib mõjutada, oleks teadlik ohutusmeetmetest, teha inspekteerimisi, teha kindlaks võimaliku dominoefektiga käitiste rühmad ning võtta arvesse suurõnnetuste ohust tulenevaid järeldusi maakasutuse planeerimisel.

2.2.1. Käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide koostamine

Käitiseväliseid hädaolukorras toimimise plaane koostavad asutused kõrgema tasandi käitiste jaoks. Sellised plaanid on tähtsad, et oleks olemas kooskõlastatud ja kiire lahendus suurõnnetuste korral tegutsemiseks, ning neil on keskne roll õnnetuste mõju minimeerimiseks.

Enamik liikmesriike on teinud häid edusamme viimastel aruandeperioodidel, tagades hädaolukorras toimimise plaanide koostamise, kuid üldjoontes ei ole olukord võrreldes eelmise aruandeperioodiga muutunud. Aruandeperioodi lõpuks puudus hädaolukorras toimimise plaan 407¹³ kõrgema tasandi käitise jaoks, see arv moodustab 8 % kõrgema tasandi käitistest ELi tasandil (2010. aastal: 7 %).

Joonis 3. Kõrgema tasandi käitised, mille kohta on olemas käitisevälised hädaolukorras toimimise plaanid

Võib olla põhjendatud, et hädaolukorras toimimise plaani ei ole näiteks siis, kui on tegemist uute käitistega või suurte muudatustega enne aruandeperioodi lõppu. Mitu liikmesriiki teatas, et väga suurel osal käitistest (st suuremal osal, kui keskmine tase 8 %) puudub käitiseväline hädaolukorras toimimise plaan.

Väikese osa hädaolukorras toimimise plaanide puhul oli selleks väga erinevaid põhjuseid. Üks liikmesriik teatas, et kuus asutust selle riigi piirkondlikest asutustest ei kinnitanud käitisevälist hädaolukorras toimimise plaani. Puudub teave selle kohta, kui paljusid 25 käitiseist see mõjutab, sellist arvu ei ole võimalik kindlaks teha. Üks liikmesriik märkis, et

¹³ Need andmed ei hõlma 187 käitist, mille kohta pädevad asutused on Seveso II direktiivi artikli 11 lõike 6 kohaselt otsustanud, et need käitised ei vaja käitisevälist hädaolukorras toimimise plaani.

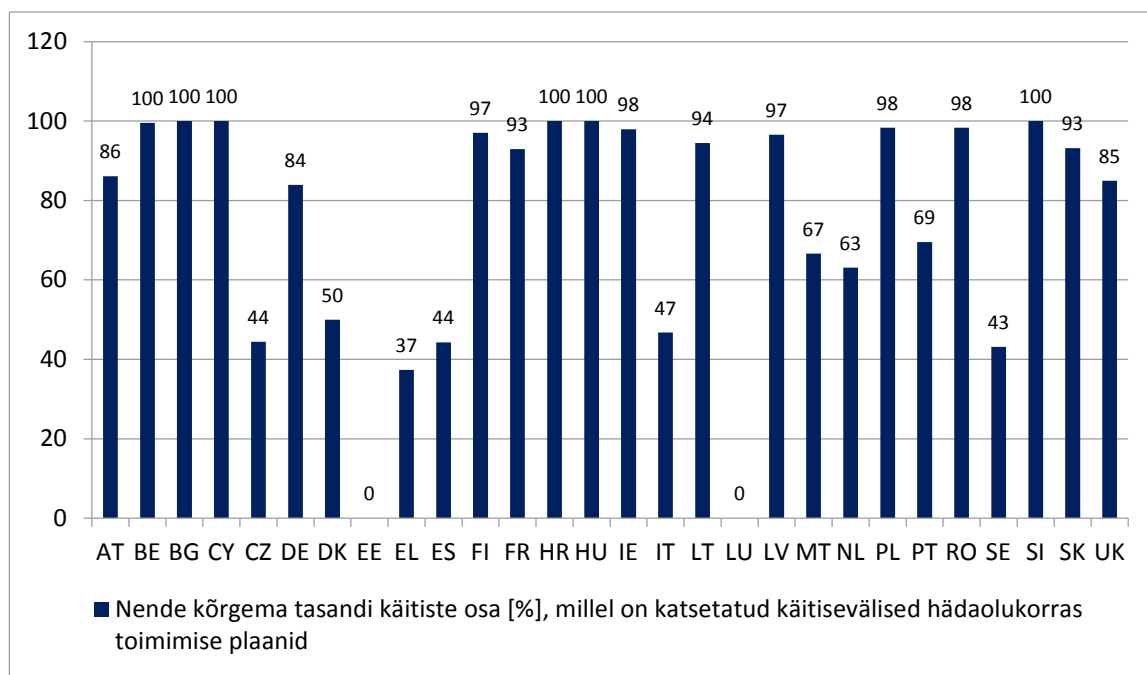
neil on üks kogu riiki hõlmav hädaolukorras toimimise plaan, mis ei ole ühegi käitisega otseselt seotud, ja esitatud teabe põhjal ei selgunud, kuidas sellist kava oli katsetatud. Komisjoni võetud järelemeetmete käigus teatas nimetatud liikmesriik, et olukord on vahepeal muutunud ja pärast 2014. aastat on koostatud käitisevälised hädaolukorras toimimise plaanid ja neid on ka katsetatud.

2.2.2. Käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide katsetamine ja läbivaatamine

Hädaolukorras toimimise plaane tuleb iga kolme aasta järel läbi vaadata ja katsetada. Hädaolukorras toimimise aegunud või katsetamata plaanid võivad hädaolukorras põhjustada surmajuhtumeid.

Üldiselt on enamik liikmesriike teinud teatavaid edusamme viimastel aruandeperioodidel, tagades käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide katsetamise, ning kuigi esineb suuri kõikumisi, ei ole üldjoontes saavutatud märkimisväärseid edusamme võrreldes eelmise aruandeperioodiga. 2006.–2008. aasta aruandeperioodi jooksul vaadati läbi ja katsetati 60 % kõrgema tasandi plaanidest. Ajavahemikul 2009–2011 suurenes see näitaja 73 %-ni ning jõudis 2014. aasta lõpuks 75 %-ni. See näitab ilmselt seda, et liikmesriigid on hädaolukorras toimimise plaane tulemuslikumalt katsetanud, kuid on veel palju teha, et saavutada eesmärk 100 %.

Joonis 4. Aastatel 2012–2014 katsetatud käitisevälised hädaolukorras toimimise plaanid ¹⁴

Mitu liikmesriiki teatas, et väga suurel osal käitistest on käitisevälised hädaolukorras toimimise plaanid katsetamata, kuid mõnes liikmesriigis oli katsetatud enamikku käitisevälistest hädaolukorras toimimise plaanidest või oli olukord selles osas vähemalt märkimisväärselt paranenud, kuid mitu liikmesriiki oli teinud väga vähe edusamme.

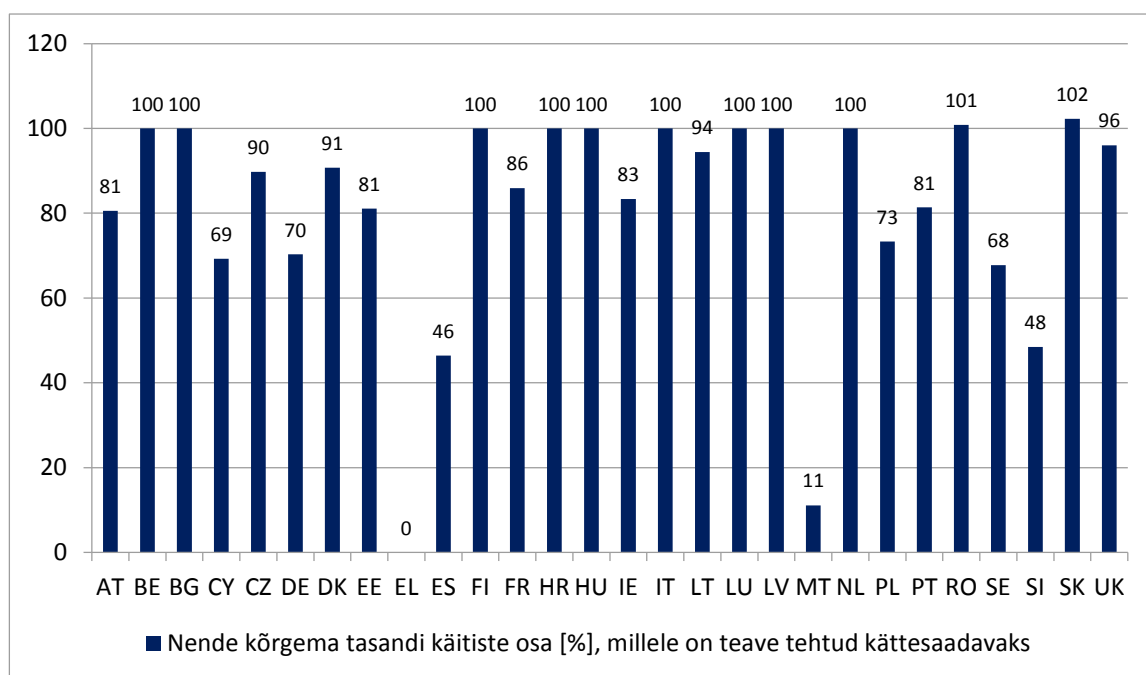
¹⁴ Need andmed ei sisalda 187 ettevõtet, mille kohta pädevad asutused on otsustanud Seveso II direktiivi artikli 11 lõike 6 kohaselt, et need käitised ei vaja käitisevälist hädaolukorras toimimise plaani.

Kuigi oli mõjuva põhjusega mittekatsetamise juhte, esines väga erinevaid põhjendusi. Üks liikmesriik teatas, et käitiseväliseid hädaolukorras toimimise plaane ei saanud katsetada, sest päästeteenistus koosneb enamjaolt vabatahtlikest ning see muudab katse korraldamise keeruliseks. Teine liikmesriik teatas, et neil on üks üldine ja täpse asukohaga mitteseotud käitiseväline hädaolukorras toimimise plaan kogu riigi jaoks, kuid esitatud teabe põhjal ei ole selge, kuidas seda katsetati. Mitu liikmesriiki jättis täiendavad põhjendused esitamata, kuid osa teatas, et olukorda uuritakse. Lisaks teatas mitu liikmesriiki, et tegemist on uute käitistega või käitistega, mille klassifikatsioon muutus hiljuti või kus hiljaaegu oli tehtud ajakohastusi, nii et neis käitistes ei olnud võimalik aruandeperioodi jooksul toimimise plaani katsetada.

2.2.3. Üldsuse teavitamine

Isikutele, keda suurõnnetus võib mõjutada, tuleb korrapäraselt esitada teavet ohutusmeetmete ja õnnetuse korral käitumise kohta, ilma et nimetatud isikud peaksid seda ise küsima. Direktiiv jätab lahtiseks, kes selle eest vastutab ja kuidas teavet tuleks esitada. Kõnealune teave esitatakse üldsusele uuesti kuni viie aasta möödudes (see ajavahemik on kaks aastat pikem kui aruandeperiood). Seega, kui selle kohta ei ole aruandeperioodil teavet esitatud, ei saa sellest järeldada, et teavitamise nõuet ei ole järgitud.

Joonis 5. Kõrgema tasandi käitised, millele on teave tehtud kättesaadavaks aastatel 2012–2014¹⁵

Keskmiselt 81 % kõrgema tasandi käitiste puhul oli teave kättesaadav ja kümme liikmesriiki teatasid, et teave tehti aruandeperioodil kättesaadavaks kõigile kõrgema tasandi käitistele. See näitaja on eelmise aruandeperioodi 87 % võrreldes kahanenud, kuid nagu eespool kirjeldatud, ei ole sellest võimalik järeldada, et nõuet ei järgitud.

¹⁵ Mõned väärtused on üle 100 %, mis on tingitud sellest, et käitiste arv muutus aruandeperioodil.

Enamik liikmesriike teatas, et kõnealune teave esitati infolehtedel ja lisaks kasutati muid edastamisvahendeid (näiteks veebisaidid, avalikud koosolekud). Viis liikmesriiki teatasid, et teave esitati üksnes internetis, mistõttu see teave võis mitte jõuda kõikide isikuteni, keda see teave võib puudutada. Kui mõned liikmesriigid teevad sellise teabe taotluse korral kättesaadavaks ka pädevatele asutustele või ettevõtja valdustes, ei tarvitse see olla kooskõlas põhimõttega „ilma et nimetatud isikud peaksid seda ise küsima“. Samuti tuleb märkida, et õnnetusjuhtumi korral kasutab üha suurem arv liikmesriike mobiilseid lahendusi, näiteks hoiatusrakendusi, lühisõnumeid ja sotsiaalmeediat, et hoiatada kõiki isikuid mõjutatud piirkonnas ja teatada, kuidas tuleks vastavalt ohutusnõuetele käituda.

Teabe esitamata jätmise kohta esitati väga erinevaid põhjendusi, nt kättesaadava teabe puudumine; teave esitati enne kõnealust aruandeperioodi ja ajakohastamist ei ole seni nõutud; mõned käitised olid uued või need liigitati kõrgema tasandi käitisteks alles aruandeperioodi lõpus ja asjaomast teavet valmistatakse alles ette. Mitu liikmesriiki teatas, et nende käitiste puhul käitiseväline oht puudub. Mitu liikmesriiki teatas, et nad said olukorrast teada seoses aruandega ja olukorda uuritakse põhjalikumalt.

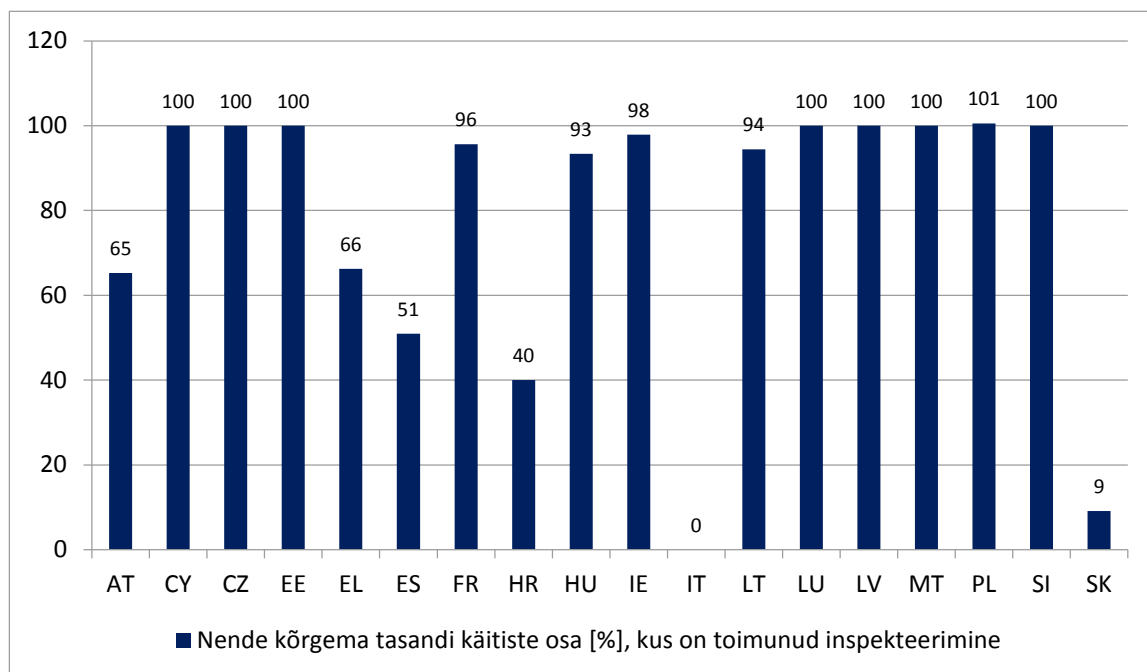
2.3. Inspekterimine

Seveso II direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama inspekterimissüsteemi ja inspekterimiskava kõikide käitiste jaoks. Kõrgema tasandi käitisi inspekteritakse iga kaheteistkümne kuu järel, välja arvatud juhul, kui on kasutusel süstemaatiline hindamine. 10 liikmesriiki teatas, et neil rakendatakse sellist süsteemi.

Joonisel 6 on kujutatud olukord nendes liikmesriikides, kus ei toimu süstemaatilist hindamist,¹⁶ st tegemist on kõrgema tasandi käitistega, mida seetõttu inspekteritakse igal aastal. 18 liikmesriigist 12 liikmesriigis on see eesmärk kas saavutatud või peaaegu saavutatud, kuid mõnes liikmesriigis on olulisi vajakajäämisi. Neid võib põhjendada järgmiselt: tegemist on kas eelarvest tingitud või organisatsiooniliste piirangutega, asjaomase teabe puudumisega piirkondlikes pädevates asutustes või on kasutusel segasüsteem, mille korral käitised kuuluvad põhimõtteliselt iga-aastase inspekterimise alla (mistõttu on need kujutatud joonisel 6), kuid asjaomased asutused võivad inspekterimise sagedust vähendada kuni ühe korrani iga 18 kuu jooksul.

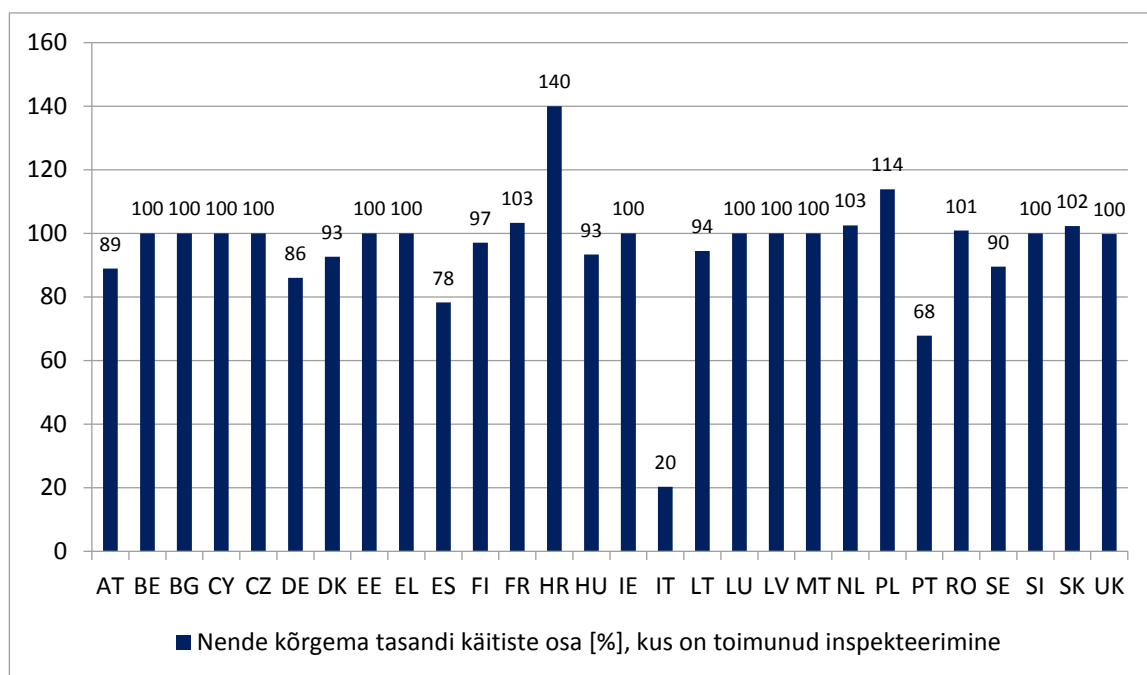
¹⁶ Mitu liikmesriiki teatas, et neil on kasutusel segasüsteem, mille puhul on tegemist näiteks piirkondliku lahendusega. Käesolevas aruandes loeti need liikmesriigid sellisteks, kus kasutatakse süstemaatilist hindamist.

Joonis 6. Iga-aastane inspekteerimine kõrgema tasandi käitistes aastatel 2012–2014 liikmesriikides, kus ei toimu süstemaatilist hindamist¹⁵

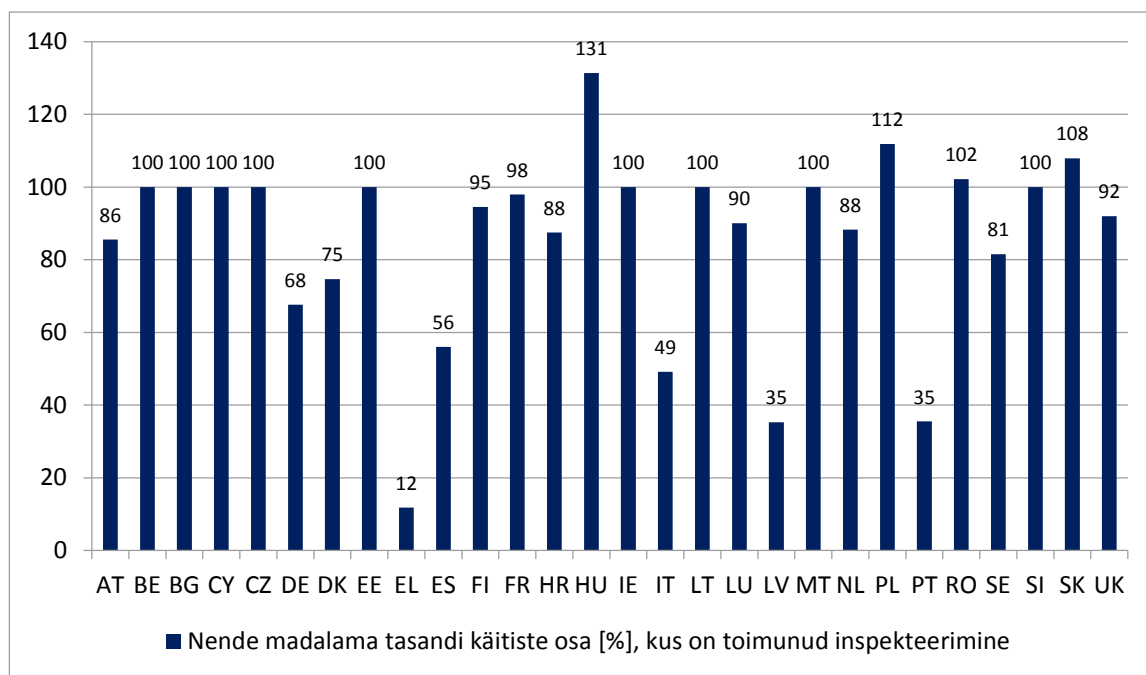
Nagu on näidatud joonisel 7, toimus kokku 86 % kõrgema tasandi käitistest inspekteerimine vähemalt üks kord aruandeperioodi jooksul. Nagu näha jooniselt 6, on mõnel liikmesriigil raskusi, et saavutada aastaeesmärki, ning jooniselt 7, millele on kantud ka süstemaatilist hindamist kohaldavate liikmesriikide andmed, nähtub, et kõrgema tasandi käitiseid inspekteeritakse vähemalt enamikus liikmesriikides korrapärase ajavahemike järel. Tegemist on edasiminekuiga võrreldes varasemate aruandeperioodidega (2006–2008: 66%, 2009–2011: 65 %).

Joonis 7. Kõrgema tasandi käitiste inspekteerimine vähemalt üks kord ajavahemikus 2012–2014¹⁵

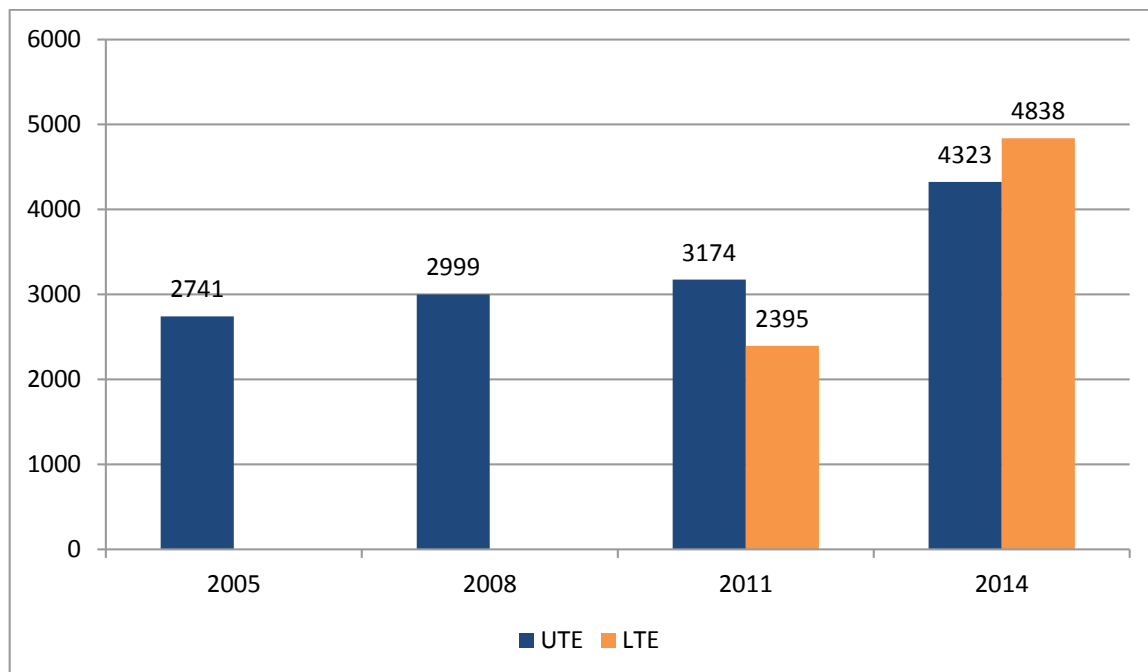
Madalama tasandi käitiste kohta ei ole Seveso II direktiivis inspekteerimise sageduse nõuet. Kõik liikmesriigid teatasid, et nad inspekteerisid ka madalama tasandi käitiseid aruandeperioodi jooksul. Kuid 77 % on siiski väiksem inspekteerimismäär kui kõrgema tasandi käitiste puhul. Liikmesriigid ei põhjendanud madalama tasandi käitiste vähest inspekteerimist, kuid võib eeldada, et need on sarnased kõrgema tasandi korral esitatud vastavate põhjendustega. Positiivne on see, et tegemist on olulise edasiminekinga võrreldes eelmise aruandeperioodi 2009–2011 näitajaga 42 %.

Joonis 8. Madalama tasandi käitiste inspekteerimine vähemalt üks kord ajavahemikus 2012–2014¹⁵

Kuigi varasemate aruandeperioodidega võrreldes on saavutatud märkimisväärseid edusamme ja inspekteerimiste arv on suurenenud (joonis 9), ei saa veel täielikult rahule jääda olukorraga mõnes liikmesriigis. Võib aga eeldada, et saavutatud nõuetekohasuse määr käitistes on Seveso II direktiivis sätestatud range inspekteerimiskorra tulemus.

Joonis 9. Teatatud inspekteerimiste arvu muutumine ajas

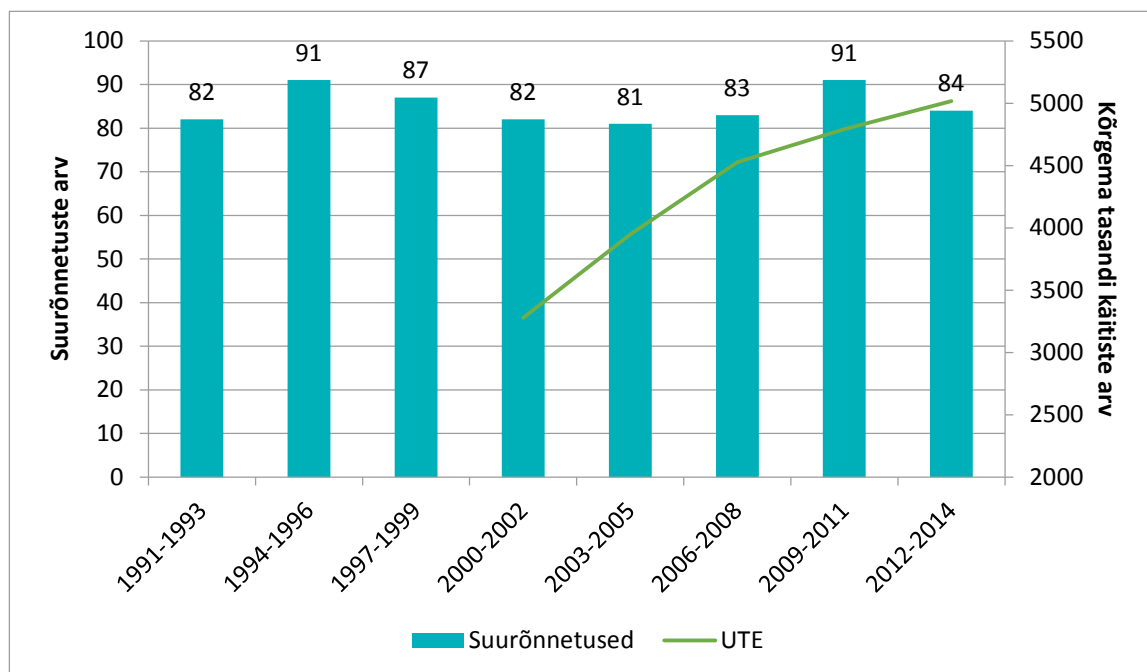
Et olukorda veelgi parandada, on Seveso III direktiivis esitatud selgemad inspekteerimisnõuded, sealhulgas ajakava ka madalama tasandi kätiste puhul (inspekteerimine vähemalt iga kolme aasta järel), millega täpsustatakse sätteid inspekteerimiskava ja süstemaatilise hindamise kohta ning sätestatakse erakorralise inspekteerimise kohustus (nt seoses tõsiste kaebustega ja õnnetusohlike olukordadega)¹⁷.

3. SUURÕNNETUSTE STATISTIKA ANDMEBAASI EMARS PÕHJAL

Suurõnnetuste arv on peamine näitaja, mille järgi hinnatakse Seveso II direktiivi tulemuslikkust ja suurõnnetuste vältimise eesmärgi täitmist. Kõnealune arv iseenesest ei ole siiski oluline, sest tuleb võtta arvesse ka muude tegurite osa hinnangus, nagu näiteks kätiste arvu suurenemine ning õnnetuste mõju tervisele, keskkonnale ja majandusele. Viimase kohta on aga andmeid vähe saadaval, mis piirab olukorra hindamise võimalusi. Lisaks sellele on sarnaste põhjuste ja mõjuga võrdlemist võimaldavaid suurõnnetusi liiga vähe, et nende alusel saaks teha usaldusväärseid järeldusi.

¹⁷ Õnnetusohlikud olukorrad on tõsised ohutusega seotud olukorrad, mis õnnetuseni ei viinud, sest olukord suudeti saada kontrolli alla.

Joonis 10. Vähemalt ühele VI lisa kriteeriumile vastavate suurõnnetuste arv ajavahemikus 2000–2014¹⁸

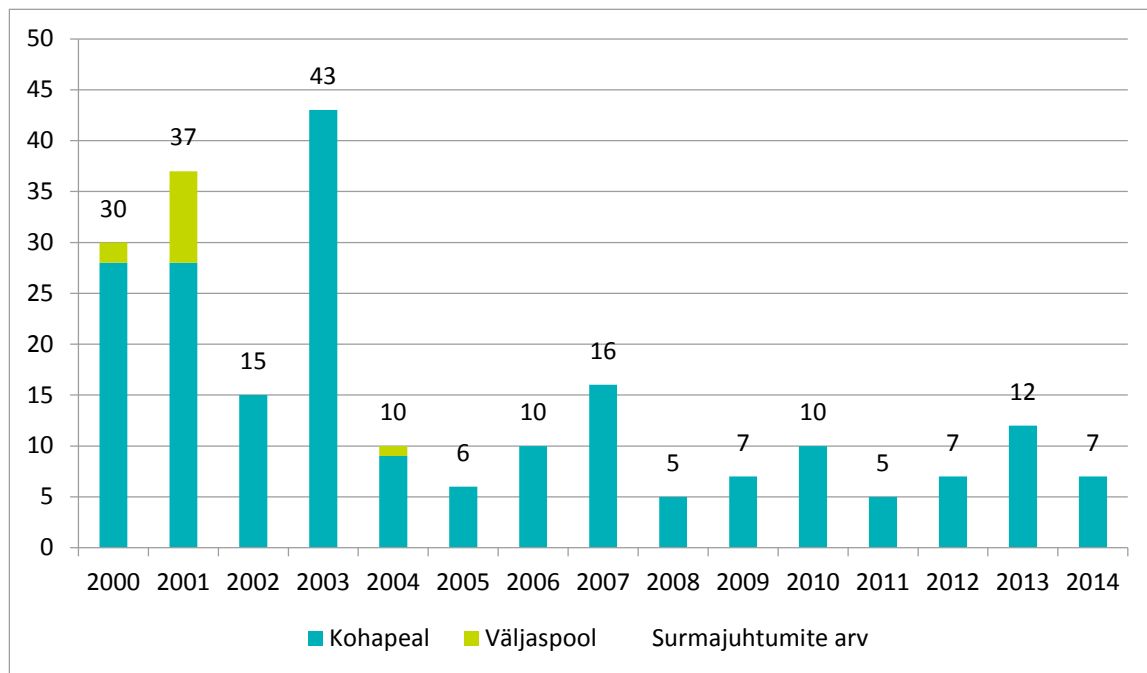

Ajavahemikus 2000–2014 kanti andmebaasi eMARS 490 õnnetust. Nendest 421 olid suurõnnetused, mille puhul on täidetud vähemalt üks Seveso II direktiivi VI lisa¹⁹ kriteerium. See tähendab, et keskmiselt on aastas 30 suurõnnetust. Umbes 70 % suurõnnetustest toimus kõrgema tasandi käitistes. Nagu näha jooniselt 10, on suurõnnetuste arv jäänud suhteliselt stabiilseks, hoolimata Seveso II direktiiviga hõlmatud käitiste arvu suurenemisest. Jooniselt 11 saame lisaks teada, et surmade arv on alates 2000. aastast vähenenud, mis võib viidata sellele, et õnnetuste mõju on vähenenud. Hea on tõdeda, et pärast 2004. aastat ei ole teatatud ühestki väljaspool käitist aset leidnud surmajuhtumist.

¹⁸ Sellel graafikul on näidatud ainult kõrgema tasandi käitiste andmed, sest madalama tasandi käitiste andmed on saadaval üksnes 2009.–2011. aasta aruandeperioodi kohta, nagu on selgitatud eespool käesolevas aruandes. Võib siiski arvata, et madalama tasandi käitiste andmete lisamisega üldpilt ei muutuks, sest nii kõrgema kui ka madalama tasandi käitiste arvu kasv on aastate jooksul toimunud suures osas sarnaselt. Statistiliselt usaldusväärseid andmeid õnnetuste kohta ei ole saadaval enne 1991. aastat.

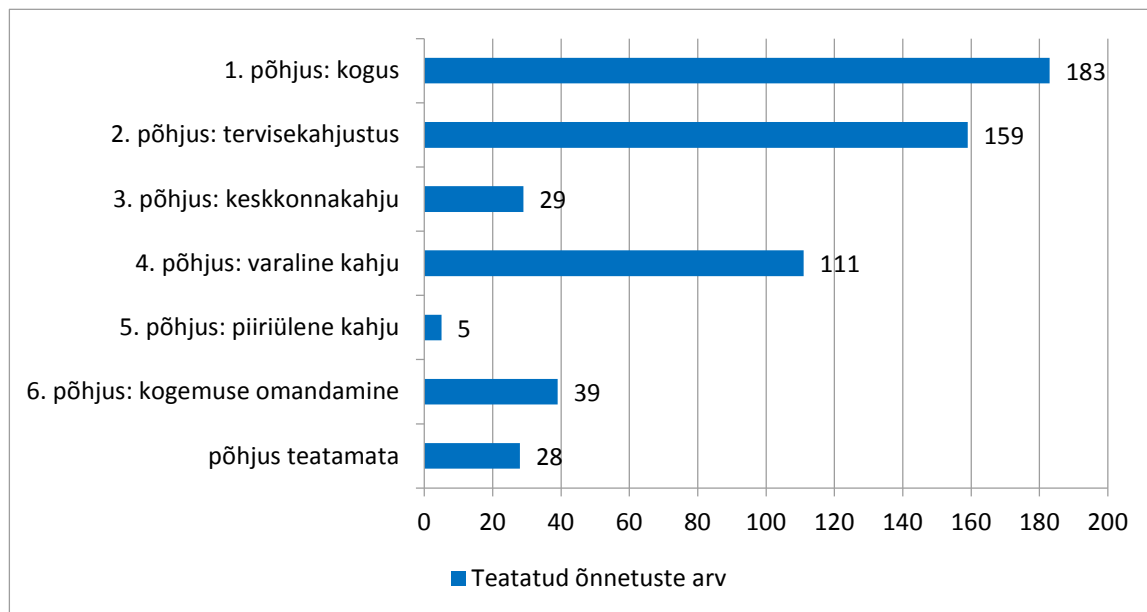
¹⁹ Lihtsustamiseks vaadeldakse käesolevas peatükis suurõnnetustena kõiki 421 õnnetust, mille kohta teatati, et on täidetud vähemalt üks VI lisa kriteerium. Teiste teatatud õnnetuste kohta ei ole lihtne kindlaks teha, kas need kujutavad endast suurõnnetust või muud liiki õnnetust, mille kohta edastati teave vabatahtlikkuse alusel, näiteks kogemuse omandamiseks.

Joonis 11. Väljaspool kätist ja kätises aset leidnud surmajuhtumite arv aastatel 2000–2014

Suurõnnetusest teatamise põhjused ei ole aastate jooksul palju muutunud. Teatatud õnnetustega seotud ohtlikest nähtustest on kõige sagedamini olnud tegemist mürgise aine eraldumisega. See on kooskõlas asjaoluga, et enamik õnnetustest on seotud mürgiste ja/või tuleohtlike ainetega. Võttes arvesse ka kätiste arvu, näitavad kogutud andmed, et suurõnnetusi juhtub kõige enam naftakeemiatööstusettevõtetes ja naftatöötlemistehastes.

Joonis 12. Suurõnnetusest teatamise põhjused andmebaasis eMARS ajavahemikus 2000–2014^{20, 21}

Andmebaas eMARS sisaldab piiratud teavet sotsiaalmajanduslike tagajärgede kohta (nt hävinud vara, keskkonnakahju, töö kaotus, mainekahju, pikaajaline mõju ümbruskonnale). 124 juhtumi kohta 490 õnnetusest on teatatud selliseid andmeid teataval määral. Tavaliselt on see piiratud vahetu mõjuga (nt kindlustatud kahju) ning ei ole vaadeldud laiemat või pikaajalist mõju (nt töö kaotus, keskkonnakahju). Põhjalikum teave sotsiaalmajanduslike tagajärgede kohta on avalikult saadaval ainult väga väikese arvu erakordsete suurõnnetuste kohta. Ühendkuningriigi tervise- ja ohutusamet on töötanud välja meetodi, millega saab modelleerida suurõnnetuse teatavaid majanduslike tagajärgi²². Kuigi see ei hõlma teatavaid olulisi mõjusid (sealhulgas keskkonnakahju), viitab selle meetodi kasutamine Euroopa Liidus aastamõjule, mille suurusjärg on mitu miljardit eurot. Kuigi paremad teadmised sotsiaalmajanduslike tagajärgede kohta oleksid kasulikud õigusraamistiku mõju ja eeliste paremaks mõistmiseks, eeldaks see olulist pingutust koguda sellist teavet süstemaatilisemalt.

²⁰ Põhjuse arv on suurem kui õnnetuste arv, sest mõne õnnetuse puhul võib olla tegemist mitme põhjusega.

²¹ Põhjuse aluseks olevad kriteeriumid võib kokku võtta järgmiselt:

- 1. põhjus: asjaomased ained: rohkem kui 5 % I lisa veerus 3 toodud arvust;
- 2. põhjus: isikutele tekitatud tervisekahjustused: ≥ 1 surmajuhtumit, ≥ 6 haiglaravi nõudvat tervisekahjustust jne;
- 3. põhjus: vahetu keskkonnakahju (vastavalt VI lisale);
- 4. põhjus: varaline kahju: kohapeal > 2 miljonit eurot, väljaspool $> 0,5$ miljonit eurot;
- 5. põhjus: piiriülene kahju: piiriüleised õnnetusjuhtumid;
- 6. põhjus: huvipakkuv kogemuste omandamiseks.

²² <http://www.hse.gov.uk/research/rrhtm/rr1055.htm>

4. JÄRELDUSED JA EDASISED SAMMUD

Arvestades Euroopa Liidu suurt industrialiseerumisastet, on Seveso II direktiiv aidanud kaasa suurõnnetuste väiksema sageduse saavutamisele. Direktiivi loetakse tööstusõnnetuste alase poliitika võrdlusaluseks ja see on olnud eeskujuks õigusaktide koostamisel paljudes riikides üle kogu maailma.

Eespool esitatud analüüs näitab, et Seveso II direktiiv toimib nõuetekohaselt. Seveso II direktiivi praktiline rakendamine ja selle täitmise tagamine on enamikus valdkondades jätkuvalt paranenud, kusjuures käitajad täidavad suures osas ohutusaruannete ja käitisesiseste hädaolukorras toimimise plaanidega seotud nõudeid. Kuid, nagu täheldati juba eelmistel aruandeperioodidel, mõnes valdkonnas ja mõnes üksikus liikmesriigis on siiski vaja teha jõupingutusi. See puudutab eelkõige käitiseväliste hädaolukorras toimimise plaanide koostamist ja katsetamist, üldsuse teavitamist ja inspekteerimist. Kuigi need puudused võivad riski suurendada, ei ole tõendeid selle kohta, et see oleks juba põhjistanud suuremat suurõnnetuste arvu nendes liikmesriikides.

Vaatamata Seveso II direktiiviga hõlmatud käitiste arvu suurenemisele on suurõnnetuste arv jäänud stabiilselt umbes 30 õnnetusele aastas, ning on alust arvata, et nende mõju väheneb.

Komisjon on eelmise aruandeperioodi kohta tehtud järeldusi Seveso II direktiivi läbivaatamisel arvesse võtnud ning selle tulemusena on vastu võetud Seveso III direktiiv. Uue direktiiviga suurendatakse üldsuse õigust saada piisavat teavet ning selleks laiendatakse teatud sätete kohaldatavust ka madalama tasandi käitistele. Direktiiv sisaldab üksikasjalikke reegleid üksikprojektide puhul piisava üldsusega konsulteerimise tagamiseks ning sellega kehtestatakse rangemad inspekteerimisnõuded. Seetõttu võib eeldada, et Seveso III direktiivi nõuete täitmine aitab saavutada käesolevas aruandes nimetatud parendusi.

Komisjon jälgib tähelepanelikult kõnealustes küsimustes tehtavaid edusamme ning jätkab liikmesriikide abistamist nende tegevuse edasisel tõhustamisel vastavalt vajadusele mitmesuguste toetavate või sunnimeetmetega.

Samuti jätkab komisjon tööd aruandluse lihtsustamiseks, et vähendada halduskoormust, samal ajal parandades aruannetes esitatavate andmete asjakohasust ja kvaliteeti. Selle saavutamiseks vaadatakse üle ka järelevalvesüsteeme, et töötada välja näitajad, mille abil on parem jälgida ja hinnata Seveso III direktiivi tulemuslikkust.